

איגוד הדירקטורים

עבירות ייחודיות ודרכי אכיפה אפקטיביות

21 בדצמבר 2016

הצווארון הלבן של נושאי משרה
עו"ד מזור מצקביץ'

היקף אחריות פלילית של דירקטורים

- על מי חל?

- מנהלים לעומת "מנהלים פעילים"
- "נושאי משרה"
- דירקטורים
- מיהו אורגן?

- מה חל?

- "עבירות דירקטורים" – אחריות ישירה
- "עבירות מנהלים" – אחריות מיניסטרילית
- עבירות כאורגן

מגמת התרחבות הפלילות

מגמה מרחיבה בהטלת אחריות ישירה פרשנות מרחיבה של מושגים כגון "נושאי משרה" "מנהל פעיל"

הרחבת העבירות שיחולו על תאגיד

1. הצעת חוק ליצירת עבירת פיקוח כללית רחבה
2. הצעת חוק להרחבת תיאור "אורגן" אשר תלכוד ככל הנראה גם דירקטורים

מי (עלול להיות) אחראי במקרה של עבירה פלילית?

- עובד או מנהל בחברה המבצע עבירה
אחראי באופן אישי +
- מנהליו של אותו עובד +
- התאגיד

לאחריות ישירה לדירקטורים

- אחריות פלילית המוטלת באופן מפורש גם על דירקטורים

- דוגמאות:

– ס' 25 לחוק הגנת הצרכן

– ס' 64 לחוק אוויר נקי

דוג' - אחריות ישירה עפ"י סי 25 לחוק הגנת הצרכן

אחריות מעביד, מרשה ו"נושא משרה" בתאגיד

25. (א) מעביד, מרשה ונושא משרה בתאגיד חייבים לפקח ולעשות כל שניתן כדי למנוע ביצוע עבירה כאמור בסעיף 23 בידי עובד מעובדיו, מורשהו, התאגיד או עובד מעובדי התאגיד, לפי הענין; המפר הוראת סעיף זה, דינו - קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין; לעניין סעיף זה, "נושא משרה בתאגיד" - דירקטור, מנהל פעיל, שותף למעט שותף מוגבל, או בעל תפקיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה.

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף 23 בידי עובד, מורשה, תאגיד או עובד מעובדי התאגיד, חזקה היא כי המעביד, המרשה או נושא המשרה בתאגיד, לפי הענין, הפר את חובתו לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שאפשר כדי למלא את חובתו.

דוג' - אחריות מפורשת עפ"י ס' 64 לחוק אוויר נקי

64. (א) מעביד ונושא משרה בתאגיד חייבים לפקח ולעשות כל שניתן למניעת ביצוע עבירה לפי חוק זה בידי עובד מעובדיו, בידי התאגיד או בידי עובד מעובדי התאגיד, לפי העניין; המפר הוראה זו, דינו - קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין

(ב) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי עובד, בידי תאגיד או בידי עובד מעובדי התאגיד, חזקה היא כי המעביד, או נושא המשרה בתאגיד, לפי העניין, הפר את חובתו לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

(ג) בסעיף זה, "נושא משרה בתאגיד" - מנהל פעיל בתאגיד, שותף למעט שותף מוגבל, או בעל תפקיד אחר בתאגיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה, וכן דירקטור לעניין עבירה כאמור בסעיף 63(א).

משמעות הפלילות

- **בירור ההפרה מתבצע כ"חקירה פלילית"**
 - חיפושים ותפיסות
 - עיכוב וחקירה
 - אפשרות למעצר או חלופות מעצר
- **הליך משפטי פלילי**
 - עלויות הגנה לא ניתנות להחזר אלא אם מזוכה (יש חריגים)
- **תוצאות ההליך (במידה ונמצאו אשמים):**
 - משמעות ההרשעה
 - עונש של של"צ / עבודות שירות/ מאסר בפועל ממש
 - קנס (לא ניתן להעברה)
 - איסור על שירות כדירקטור בחברה ציבורית

תזכיר חוק העונשין – הרחבת אחריות התאגיד יצירת חובת פיקוח כללית

- **חידוש עיקרי - קביעת עבירה חדשה שעניינה חובת פיקוח של התאגיד למניעת ביצוע עבירות מסוימות על ידי גורם הקשור לתאגיד.**
 - עובד של התאגיד או גורם הפועל בשם התאגיד.
- **העבירות שעל התאגיד יהיה למנוע:**
 - המובן מאליו: דוגמת עבירות שחיתות, הלבנת הון, ניירות ערך והגבלים עסקיים
 - כללי ולא מוגדר: "עבירות המצויות בתחום פעילותו המסויים של התאגיד וניהול עסקיו".
- **מוצע לקבוע, כי ביצוע עבירה כאמור על ידי גורם הקשור לתאגיד, יקים חזקה לפיה התאגיד הפר את חובת הפיקוח, אלא אם הוכיח כי נקט בכל האמצעים הסבירים כדי למלא את חובתו.**
- **עבירה נפרדת וקלה יותר מהעבירה הראשית.**

תורת האורגנים – הגורם המחייב את התאגיד

- עבירה מבוצעת בידי אדם
- האדם הוא "אורגן של התאגיד"
- קיים קשר בין העבירה לתפקיד
- המעשה מיטיב עם התאגיד (כוונה או טיב)

תורת האורגנים – תזכיר חוק העונשין

בתזכיר מוצע לחדד ולהבהיר מבחנים קיימים בפסיקה בנוגע לזהות האורגן שמעשיו ומחשבתו הפלילית ייחשבו מעשיו ומחשבתו של התאגיד. בין היתר, ההצעה כוללת הגדרה ברורה ותחומה ל"מבחן ההיררכי" ו"המבחן הפונקציונאלי" שנקבעו בפסיקה בהקשר זה. כן מוצע לקבוע הגנה לתאגיד כאשר האורגן לא התכוון במעשה העבירה שביצע להיטיב עם התאגיד, והמעשה לא היה לפי טיבו מעשה המיטיב עם התאגיד.

עבירות מנהלים - אחריות מיניסטרואלית

דוגמאות:

- סי' 48 לחוק ההגבלים העסקיים
- סי' 224א' לפקודת מס הכנסה
- סי' 53(ה) לחוק ניירות ערך

דוג' לאחריות מנהלים : סעיף 48 לחוק ההגבלים

- אחריות על מנהלו של העובד העבריין מעצם תפקידו, אף אם לא נטל חלק בביצוע העבירה, ואף אם לא ידע על ביצוע העבירה.
- מנהל שלא היה מעורב בעבירה אחראי אם :
 - ✓ ידע על העבירה ; או
 - ✓ לא ידע אך לא נקט את כל האמצעים הסבירים על מנת למנוע את העבירה.

מיהו "מנהל" – הגדרה רחבה :

- ✓ מנכ"ל
- ✓ דירקטור (?)
- ✓ וכל נושא משרה שהיה בכוחו למנוע או לצמצם בפועל את העבירה ⇐
גם, אך לא רק, המנהל הישיר של העובד.

האם דירקטור נחשב "מנהל פעיל"

ביהמ"ש המחוזי (לגבי דנקנר – פרשת
קרטל הגז): לא בהכרח

מתי תחול ההגנה?

- אם הוכח תפקיד של "מנהל פעיל", על המנהל להוכיח כי אין הצדקה להטלת אחריות אוטומטית עליו.
- על המנהל להוכיח :
 - ✓ לא ידע על העבירה +
 - ✓ "נקט כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה".
- "...על מנהל תאגיד מוטלת חובה לנקוט – באופן יזום, ואף בהיעדר חשש לביצוע עבירה – **אמצעים סבירים** לשמירת הוראותיו של החוק." [ישי כהן]
- אי-ידיעה אינה פוטרת מאחריות – נכון גם למנהל טרי!

תכנית אכיפה פנימית

- מהווה מנגנון בקרה וולונטרי פנימי על הפעילות העסקית של התאגיד, שנועד לאתר ולמנוע מבעוד מועד הפרות של החוק.
- הטעם הראשון והעיקרי ליישום תכנית האכיפה הוא הטמעת הוראותיו של חוק ההגבלים העסקיים ואכיפתן בקרב החברה, מנהליה ועובדיה.
- תכנית האכיפה מתייחסת בין היתר לנושאים אלו:
 - ✓ סקירה כללית של חוק ההגבלים העסקיים והאיסורים על-פיו;
 - ✓ הנחיות וכללי התנהגות החלים על כלל עובדי החברה ומנהליה;
 - ✓ אופן הטיפול במסמכי החברה ב"שוטף" וטיפול במסמכים המעוררים סימן שאלה;
 - ✓ אופן יישום תכנית האכיפה הפנימית בחברה.

מהם אמצעים סבירים?

- היקף החובה הוא נגזרת של נסיבות המקרה - "המנהל האובייקטיבי בנסיבות הסובייקטיביות" [ישי כהן].
- אין די באמירה כללית של מנהל "אנחנו לא בעסק הזה". כאשר יש מקום לחשש מפני הפרה של החוק, על המנהל לוודא כי הנחיותיו מבוצעות הלכה למעשה [אהליך יעקב].
- יישום **תכנית אכיפה פנימית** אפקטיבית.
- עמדת רשות ההגבלים העסקיים:

"אימוץ ויישום תכנית אכיפה פנימית אפקטיבית מסייע לדרג המנהל להוכיח את היסוד הפוזיטיבי שבסעיף 48"

חלק מהדברים האמורים במצגת וכן המונחים בהם נעשה שימוש במצגת הינם פרשנות שלנו, שאינה בהכרח הפרשנות היחידה, ואינם בגדר חוות דעת משפטית, ואין במידע הכלול במצגת כל ייעוץ משפטי. מתן ייעוץ משפטי מצריך התייחסות קונקרטית לנסיבות המקרה ולצרכי מבקש הייעוץ ואין להסתמך על המידע במצגת כבגדר ייעוץ משפטי. זכויות היוצרים במצגת, לרבות בטקסטים ובעיצוב המצגת, שייכות ל-"מ. פירון ושות', משרד עורכי דין" ושמורות. מבלי למעט מן האמור לעיל, אין ליצור כל עותקים של מצגת זו או של כל חלק ממנה, אין לפרסמה ו/או להפצה ו/או לאחסנה בכל מאגר מידע ו/או אמצעי אחסון אחר, בכל מדיה, לרבות בדפוס ו/או בכל אמצעי אלקטרוני ו/או אופטי ו/או דיגיטאלי, אין להעמידה לרשות הציבור ואין ליצור ממנה יצירה נגזרת, ללא היתר מראש ובכתב מ-"מ. פירון ושות', משרד עורכי דין".

תודה

מזור מצקביץ', עו"ד
מנהלת מחלקת הגבלים עסקיים ורגולציה

פרטי קשר:

mazorm@firon.co.il

+972-3-754-0800

+972-77-229-9635

תל אביב, ישראל

